

Var tredje över 80 år har rollator

Ungefär var tionde person i Sverige använder hjälpmedel av något slag för att kompensera en funktionsnedsättning. Merparten av dessa personer är över 65 år.

För att förbättra livssituationen för personer med funktionsnedsättning finns två huvudvägar. Den ena är att skapa ett mer tillgängligt samhälle. Den andra är att rikta åtgärder till den enskilda människan. Exempel på åtgärder är rehabilitering, personlig assistans och arbetsträning. En annan viktig åtgärd är att erbjuda hjälpmedel.

Hjälpmedel kompenserar för exempelvis nedsättning av syn, hörsel, rörelseförmåga och kognition (till exempel dyslexi, ADHD, psykisk funktionsnedsättning eller utvecklingsstörning). Exempel på hjälpmedel är förstörande optik, dator med talsyntes (artificiellt tal som ska efterlikna människans röst skapat med datorer), hörapparat, rullstol, rollator, protes, ortos (teknisk anordning som används utanpå en skadad/sjuk och funktionsnedsatt kroppsdel), speciell handdator med mera. Dessa produkter kallas hjälpmedel när de förskrivs av hälso- och sjuk-

vårdshuvudmännen, kostnadsfritt eller mot en viss avgift.

DET FINNS INGEN FORMELLT fastställd definition av hjälpmedel i lag eller annan författning. Enligt hälso- och sjukvårdslagen är hälso- och sjukvårdshuvudmännen skyldiga att "erbjuda rehabilitering, habilitering och hjälpmedel". En beräkning visar att cirka 10 procent av befolkningen använder hjälpmedel av något slag. Merparten av användarna är över 65 år. Studier visar att nästan hälften av alla 76-åringar och tre fjärde-

Cirka 10 procent av befolkningen använder hjälpmedel av något slag.

delar av alla 85-åringar i ordinarie boende använder hjälpmedel för att kompensera ett rörelsehinder, till exempel rollator, badbräda eller duschpall. Hjälpmedel är för många äldre en nödvändig förutsättning för aktivitet och delaktighet.

Rollatorn, det klassiska hjälpmedlet för äldre personer, underlättar sociala kontakter, egna inköp och fysisk aktivitet samt förebygger fallskador. SCB presenterade i sin undersökning av levnadsförhållanden, *Ohälsa och sjukvård 1980–2005* siffror på användningen av rollatorer. Hjälpmedelsinstitutet hade tidigare gjort skattningar utifrån begränsade undersökningar men SCB:s undersökning ger nu mer säkra uppgifter som visar att cirka 240 000 personer använder rol-

lator i Sverige. Närmare 70 procent av användarna är över 80 år. Var tredje person över 80 år använder rollator. Bland kvinnor är andelen drygt 40 procent och bland män knappt 20 procent. Denna kunskap är värdefull för att förstå vidden av rollatorns betydelse för äldres aktivitet och hälsa.

SCB:S UNDERSÖKNING om levnadsförhållanden, *Äldres levnadsförhållanden 1980–2003* beskriver en klar positiv trend i äldres förmåga att klara dagliga sysslor, trots en ökad andel äldre som rapporterar specifika hälsoproblem. Den slutsats som dras är att bland annat teknisk utveckling i hushållen, anpassade utemiljöer, ökade kunskaper att laga mat och bättre och mer utnyttjade hjälpmedel har ökat möjligheterna att klara sig själv. Rapporten framhåller utnyttjandet av rollatorer som ett exempel.

BLAND ÄLDRE ÄR hörselnedsättning ett mycket vanligt problem. En hörselnedsättning kan leda till isolering och hörapparaten är viktig för att bryta eller förhindra denna. Drygt 14 procent av den svenska befolkningen mellan 16 och 84 år har nedsatt hörsel, det vill säga mer än en miljon personer. Närmare 15 procent av männen och 18 procent av kvinnorna med nedsatt hörsel i denna åldergrupp har hörapparat. Det finns ungefär lika många hörapparat-användare i åldergruppen 65–79 år som i åldern 80 år och

äldre. I åldergruppen 80 år och äldre har 20 procent hörapparat. I hela befolkningen har cirka 336 000 personer hörapparat.

Hjälpmedelsinstitutet genomförde 2006 en enkät till landets hörcentraler. Resultaten visar att ungefär 70 000 personer förskrevs en hörapparat vid en hörcentral år 2006. Könsfördelningen var 45 procent kvinnor och 55 procent män. Antalet personer som för första gången fick hörapparat var betydligt fler än de som bytte hörapparat. Cirka 70 procent, både av nya användare och av dem som bytte hörapparat, var över 65 år. Bland nya användare var det relativt sett flest i åldergruppen 65–79 år. De geografiska skillnaderna var stora och varierade mellan 750 och 1 700 utprovade hörapparater per 100 000

Var tredje person över 80 år använder rollator.

invånare. Skillnaderna mellan olika regioner var stora både när det gäller antalet utprovade hörapparater och hur dessa fördelade sig efter kön.

HJÄLPMEDELSINSTITUTET GÖR sammanställningar av bland annat enkäter till hörselvården och synområdet. Dessa undersökningar bygger på frivillighet och tillgodoser därför inte det informationsbehov som finns. Hjälpmedlen har stor betydelse för personer med funktionsnedsättningar och många använder dem. Därför skulle det vara värdefullt med för-

Omkring 336 000 personer använder hörapparat.

bättrad statistik kring hjälpmedel, dess användning och kostnader. Sådan statistik är önskvärd för exempelvis prioriteringsdiskussioner inom hälso- och sjukvården för jämförelser mellan kommuner och andra enheter i landet.

För att förbättra statistiken över hjälpmedel kommer Hjälpmedelsinstitutet på uppdrag av Sveriges Kommuner och Lands-ting att påbörja ett treårigt utvecklingsarbete. Det kommer att ske i nära samverkan med både användare och producenter av statistik. En strävan kommer att vara att hjälpmedel i större utsträckning än idag ska finnas med vid framtagande av statistik i olika sammanhang. ●

Författare

Sara Brundell

är utredare/statistiker vid Hjälpmedelsinstitutet
Tfn: 08-620 17 08
e-post: sara.brundell@hi.se

Peter Lorentzon

är utredare vid Hjälpmedelsinstitutet
Tfn: 08-620 17 08
e-post: peter.lorentzon@hi.se

För mer information, se Förskrivningsprocessen för hjälpmedel till personer med funktionshinder, HI 2007.

Cirka 240 000 personer i Sverige använder rollator.